

O DELU ARHIVSKEGA DRUŠTVA SLOVENIJE ON THE ACTIVITIES OF THE ARCHIVAL ASSOCIATION OF SLOVENIA

Aškerčeva nagrada in Aškerčevi priznanji za leto 2020

Komisija za podeljevanje Aškerčevih nagrad in Aškerčevih priznanj (dalje: komisija) je bila za štiriletni mandat izvoljena na rednem občnem zboru Arhivskega društva Slovenije (dalje: ADS) 22. marca 2018. Komisijo sestavljajo: Elizabeta Eržen Podlipnik (zapisnikarica), Ivan Fras, dr. Andrej Nared (predsednik), Aleksandra Pavšič Milost in Katja Zupanič (namestnica predsednika).

V letu 2020 se je komisija sestala na dveh rednih sejah, eno sejo je opravila korespondenčno. Člani komisije so sodelovali tudi pri pripravi novega Pravilnika o podeljevanju Aškerčevih nagrad in Aškerčevih priznanj, ki je bil sprejet na zboru članov konec marca 2020.

S korespondenčno sejo, ki je potekala po elektronski pošti med 22. in 28. julijem 2020, je komisija potrdila besedilo javnega poziva za predložitev predlogov kandidatov za prejemnike Aškerčeve nagrade in Aškerčevih priznanj v letu 2020.

Javni poziv je bil 10. avgusta 2020 objavljen na spletni strani ADS, prav tako je bil poslan na e-naslove članov društva in na arhivsko dopisno listo. Z javnim pozivom, ki je bil odprt do 9. septembra, smo zbirali predloge za prejemnike ene Aškerčeve nagrade in dveh Aškerčevih priznanj.

Na 4. seji (11. septembra 2020) je komisija odprla in pregledala prispеле predloge. Prispelo je deset predlogov; vsi so bili popolni in so prispeli pravočasno.

Za Aškerčevo nagrado so prispeli trije predlogi za prav toliko kandidatov, za Aškerčevo priznanje pa sedem predlogov za šest kandidatov oziroma izvedenih projektov. V imenu komisije in društva se zahvaljujem ustanovam

Predsednik Komisije za podeljevanje Aškerčevih nagrad in Aškerčevih priznanj dr. Andrej Nared predstavi predloge in utemelji izbor nagrajencev

in posameznikom, ki so poslali dobro utemeljene predloge. Veliko število predlogov seveda ni olajšalo dela komisiji, ki pa je kljub temu na seji 16. septembra dva od treh prejemnikov izbrala soglasno, prav tako je izvršni odbor ADS izbor komisije soglasno potrdil.

Aškerčevi priznanji

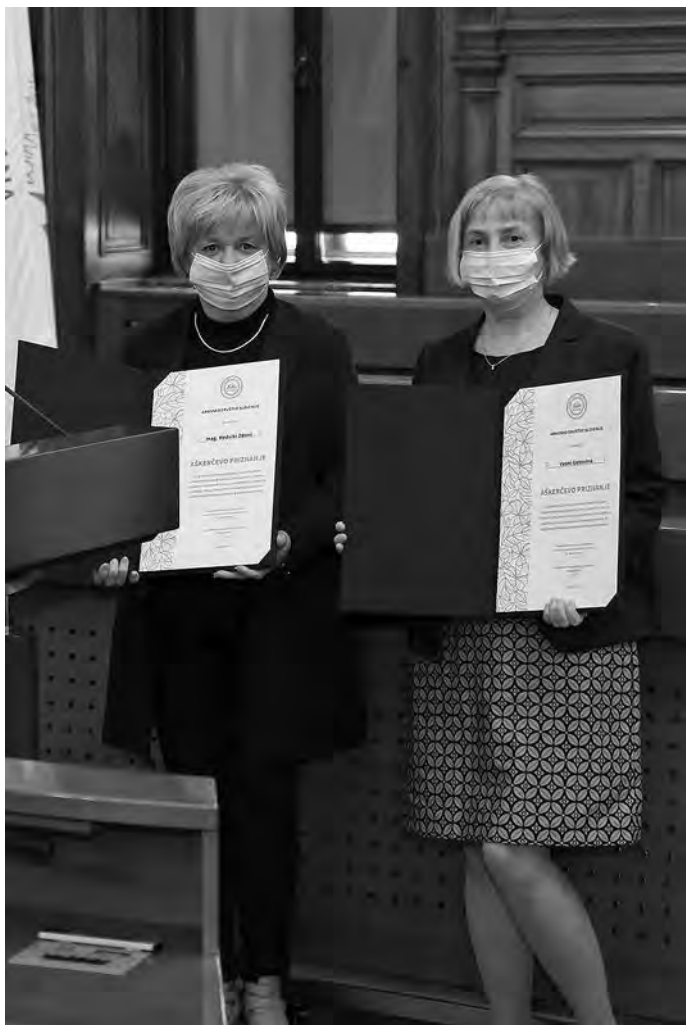
Vesni Gotovina in mag. Hedviki Zdovc za pripravo Zbirnega kataloga rokov hrambe dokumentarnega gradiva v javni upravi in s tem za odmeven prispevek k razvoju slovenske arhivistike na področju dela z ustvarjalci arhivskega gradiva ter odbiranja arhivskega gradiva iz dokumentarnega.

Vesna Gotovina je leta 1986 diplomirala iz zgodovine in sociologije na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Maja leta 1986 se je zaposlila v Arhivu Republike Slovenije, kjer je že vrsto let vodja Sektorja za varstvo arhivskega gradiva uprave po letu 1945.

Tudi Hedvika Zdovc je končala študij zgodovine in sociologije na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Leta 1985 se je zaposlila v Zgodovinskem arhivu Celje, kjer skrbi za fonde s področja uprave od druge polovice 19. stoletja dalje. Magistrirala je leta 2005.

Pri obeh velja izpostaviti veliko predanost delu z ustvarjalci arhivskega gradiva in vrednotenju dokumentarnega gradiva državnih upravnih organov in organov samoupravnih lokalnih skupnosti. Pri svojem delu sta pripravili vrsto pisnih strokovnih navodil za odbiranje arhivskega gradiva iz dokumentarnega za upravne organe na državni in lokalni ravni. Še posebej sta se izkazali pri pripravi pisnih strokovnih navodil za ustvarjalce, ki imajo sedež v Ljubljani, območne enote pa po raznih krajih Slovenije, in ki veljajo tako za Arhiv Republike Slovenije kot za vse regionalne arhive.

Leta 2018 ju je minister za kulturo imenoval v delovno skupino za pripravo predloga sprememb Pravilnika o določanju rokov hrambe dokumentarnega gradiva v javni upravi iz leta 2009. Kot rezultat dela je bil leta 2019 objavljen nov Pravilnik o določanju rokov hrambe dokumentarnega gradiva v javni upravi (Ur. l. RS, št. 49/19) in kot priloga Zbirni katalog o določanju rokov hrambe dokumentarnega gradiva v javni upravi. Slednji se v celoti nanaša na predpisani obvezni okvir načrta klasifikacijskih znakov iz priloge Uredbe o upravnem poslovanju iz leta 2018 ter veljavnih posameznih in enotnih načrtov klasifikacijskih znakov organov v Republiki Sloveniji.

Prejemnici Aškerčevega priznanja mag. Hedvika Zdovc in Vesna Gotovina

Zbirni katalog obsega 296 strani in je razdeljen na štiri poglavja. V prvem poglavju so podani okvirni roki hrambe za dokumentarno gradivo, v drugem so navedeni konkretni primeri razdelitve specifičnih funkcij in upravnih nalog s posameznih področij javne uprave, v tretjem so določeni okvirni roki hrambe dokumentarnega gradiva za upravne enote in v četrtem roki hrambe za lokalne skupnosti (občine). Koncept pravilnika, uvodno besedilo, prvo in drugo poglavje je pripravila Vesna Gotovina, tretje in četrto poglavje pa Hedvika Zdovc.

Pravilnik o določanju rokov hrambe dokumentarnega gradiva v javni upravi z zbirnim katalogom iz leta 2019 je zelo koristen splošni pripomoček pri t. i. zunanji službi, hkrati pa predstavlja vzorčen in vzoren primer sodelovanja med slovenskimi arhivi in vključevanja slovenske arhivistike v izjemno pomembno polje dela z ustvarjalci arhivskega gradiva.

Nataši Budna Kodrič za kritično objavo arhivskih virov v delu *Korespondenca Jožefine in Fidelija Terpinc (1825–1858)* in s tem za pomemben prispevek k popularizaciji arhivov in arhivskega gradiva.

Nataša Budna Kodrič je od leta 1992 zaposlena v Zgodovinskem arhivu Ljubljana. Najprej je skrbela za arhivske fonde s področja gospodarstva in nato družbenih dejavnosti. V letih 2006–2011 je bila direktorica arhiva, od leta 2011 je arhivistka za področje uprave.

Dejavna je na raziskovalnem področju ter objavlja v različnih strokovnih in lokalnih publikacijah. V svojih prispevkih odkriva različne plasti družbenega življenja meščanstva na Kranjskem med obema vojnoma. Prav tako je pomemben njen prispevek k popularizaciji arhivske dejavnosti. Je soavtorica nekaj arhivskih razstav in treh knjig o Miški Mici za otroke.

V publikaciji *Korespondenca Jožefine in Fidelija Terpinc (1825–1858)* (Viri, št. 41, Ljubljana: Arhivsko društvo Slovenije, 2018) je Nataša Budna Kodrič objavila del obsežne korespondence, ki jo hrani Zgodovinski arhiv Ljubljana v fondu Graščina Fužine. Zaradi obsežnosti je korespondenco vsebinsko razdelila na dva dela: družinsko (primarno) in ostalo (sekundarno). V publikaciji, ki ima kar 383 strani, je objavljena le družinska korespondenca.

Prejemnica Aškerčevega priznanja Nataša Budna Kodrič

Skoznjo se pred bralcem (raziskovalcem) odpre razgibano življenje ene izmed najbolj prepoznavnih ljubljanskih družin. Družbena in gospodarska vpetost zakoncev Terpinc v ljubljansko in širše srednjeevropsko okolje nam skozi pisma razkriva tudi gospodarske in družbene razmere tega prostora, saj sta bila Terpinčeva ena izmed glavnih protagonistov predmarčne dobe na Slovenskem. Korespondenca pa seveda zrcali tudi njune osebne poglede in razmišljanja o takrat aktualnem dogajanju.

V uvodni študiji Budna Kodrič najprej predstavi življenjsko pot Fidelija in Jožefine Terpinc ter njune posvojenke Emilije, v nadaljevanju pa še družino Jožefininega brata Valentina Češka, Fidelijeve gorenjske sorodnike, poslovne partnerje in nekatere druge posameznike, ki se največkrat omenjajo v pismih. Osnovnim podatkom o transkripciji pisem sledi razlaga uporabljenih kratic in okrajšav ter prepis pisem, ki so razvrščena kronološko.

Družinska korespondenca šteje 210 pisem, pisanih v nemščini in gotski kurzivi, ki jih je transkribirala in opremila s potrebnim znanstveno-kritičnim aparatom. Na koncu dodana seznama oseb in krajev obsegata več kot 2.200 imen posameznikov, družin in krajev.

Delo je Nataši Budna Kodrič odlično uspelo, arhivisti, zgodovinarji in drugi ljubitelji preteklosti pa smo dobili v roke objavo prvovrstnih zgodovinskih virov. Vzorno pripravljena edicija je pomemben prispevek k poznavanju in razumevanju življenja v Ljubljani in na Kranjskem v predmarčni dobi, hkrati pa odlična promocija arhivske dejavnosti in dela s primarnimi viri.

Aškerčeva nagrada

Mariji Hernja Masten za življenjsko delo na področju varovanja in ohranjanja slovenske arhivske dediščine ter posredovanja le-te javnosti.

Marija Hernja Masten je bila rojena 20. novembra 1950 v Ormožu. Poklicno pot je leta 1971 začela v Zgodovinskem arhivu na Ptujju, ki mu je ostala zvesta do leta 2011, ko se je uradno upokojila. Svoj poklic sicer doživlja kot poslanstvo, ki ga z veseljem opravlja tudi v pokoju.

V ptujskem arhivu se je spoprijela z vsemi izzivi, ki jih prinaša arhivsko delo. Na začetku njene kariere se je moderna slovenska arhivistika šele uveljavljala, porajala so se številna strokovna vprašanja. Sodelovala je v raznih projektnih skupinah, ki so uvajale standarde na področju vodenja evidenc, popisovanja, dela z ustvarjalci, arhivske zakonodaje, razstav in stikov z javnostmi. Delala je na pripravi metodoloških meril za izdelavo vodnikov, inventarjev in drugih pripomočkov za uporabo arhivskega gradiva. »Doma« je bila tudi v čitalnici in pri delu z uporabniki. Vodila je majhno knjižnico arhiva, njena skrb je bilo vodenje arhivskih evidenc. Izvajala je arhivsko pedagoško delo, sodelovala je s šolami vseh stopenj, jih obiskovala in imela številna predavanja, učiteljem pa nudila strokovno pomoč pri didaktično prilagojenih razstavah in številnih projektih, v katere so bili vključeni učenci.

Večino delovne dobe je posvetila skrbi za starejše arhivsko gradivo. V okviru znanstvenega dela, ki ga je posvetila raziskovanju starejše zgodovine ormoško-ptujškega območja, je izvedla številna predavanja in znanstvene simpozije ter pripravila več razstav. Njeno raziskovalno delo je dalo podatke, ki so pripomogli k celovitejšemu poznavanju lokalne in širše slovenske zgodovine. Med najpomembnejše projekte, ki jih je vodila, spada raziskovanje obeh ohranjenih ptujskih statotov (iz let 1376 in 1513), ki sta bila izdana tudi v obliki faksimila. Raziskovala je pečate in grb mesta Ptujja, ptujške meščane, mestno hišo, njena zadnja obsežna raziskava pa je bila posvečena zgodovini dominikanskega samostana. Glede na večletno sodelovanje, ki ga je imel ptujski arhiv s Kasaškim klubom Ljutomer, je Marija Hernja Masten postavila Muzej ljutomerski kasač. Zbrala je nekaj tisoč dokumentov in predmetov ter ustvarila največjo zbirko ar-

hivskih virov za rejo in tekmovalni šport kasačev na Slovenskem. Skupaj s kolegico Nado Jurkovič je v letih 2012–2015 uredila arhiv minoritskega samostana in slovenske minoritske province sv. Jožefa s sedežem na Ptuju. Njen bibliografski opus se še naprej dopolnjuje.

Bila je ena izmed glavnih sodelavk projekta Arhivski fondi in zbirke v SFRJ (SR Slovenija) iz leta 1984 ter urednica obeh vodnikov po fondih in zbirkah Zgodovinskega arhiva na Ptuju (1985, 2009). V ptujskem arhivu je začela tudi z izdajo arhivskih virov (npr. *Vpisna knjiga meščanov mesta Ptuja 1684–1917* iz leta 1995, *Urbar gosposčine Gornji Ptuj 1597* iz leta 2008) in inventarjev (dva zvezka *Urbarji gosposčine Hrastovec 1555–1848* iz leta 1993).

Znanja s področja arhivistike je dopolnjevala in poglobljala na številnih izobraževanjih v tujini, pridobljeno znanje in ideje pa je vedno nesebično delila med svoje kolege in bila mentorica mlajšim generacijam arhivistov.

Vzpostavila in ohranjala je številne povezave z arhivi v tujini. Pomemben je njen prispevek pri evidentiranju za slovensko zgodovino pomembnega arhivskega gradiva v Štajerskem deželnem arhivu, še zlasti za potrebe restitucije gradiva iz Avstrije.

V letih 1996–1998 je bila predsednica ADS. Tudi v društvu je pripomogla k prepoznavnosti Slovenije v mednarodnih arhivskih krogih. Navezala je stike s številnimi stanovskimi društvi, zlasti iz sosednjih držav. Posebej velja omeniti mednarodni kolokvij *Delovne skupnosti srednjeevropskih arhivskih društev*, ki ga je na Ptuju organizirala leta 1996. Znana pa je bila tudi po tem, da je pripravila in vodila več strokovnih ekskurzij, ki so zbližale kolege iz različnih arhivov, hkrati pa omogočile ogled tujih arhivov na neformalen, sproščen način.

Njeno delo je bilo vedno usmerjeno v javnost, vse z namenom popularizacije arhivske stroke, spoštovanja pisne kulturne dediščine ter seznanjanja javnosti s pomembnostjo arhivov pri prevzemanju, urejanju in ohranjanju arhivskega gradiva. Marija Hernja Masten je oseba, ki je še naprej predana svojemu strokovnemu delu, brez preračunljivih interesov, saj jo ob tem vodi strast do zgodovine in arhivskega gradiva. Je navdih številnim generacijam, občudovanja vredni sta njena pripadnost arhivu in arhivski stroki ter širina njenega znanja.

Prejemnica Aškerčeve nagrade Marija Hernja Masten

Za Aškerčevo nagrado so bili v letu 2020 nominirani še:

- mag. Vladimir Kološa za življenjsko delo in
- mag. Milica Trebše Štolfa za življenjsko delo.

Za Aškerčevo priznanje pa so bile predlagani tudi:

- dr. Zdenka Semlič Rajh za kritično izdajo sejnih zapisnikov občinskega odbora Mestne občine Maribor v zbirki Gradivo za zgodovino Maribora,
- dr. Tatjana Hajtnik za prispevek k popularizaciji arhivov in arhivske dejavnosti, za odmevne prispevke k uveljavljanju in razvoju slovenske arhivistike na področju varovanja arhivske dediščine, strokovnega izobraževanja in arhivske zakonodaje,
- Pokrajinski arhiv Maribor za projekt Mednarodni arhivski raziskovalni tabor ter
- Elizabeta Eržen Podlipnik, Mira Hodnik, Dunja Mušič in Judita Šega za razstavo *Slovenci, začenjajo se novi časi ... (1918–1920)*.

Podelitev Aškerčeve nagrade in Aškerčevih priznanj za obdobje 2019–2020, ki jih ADS bienalno podeljuje za posebne dosežke na področju arhivistike in popularizacije arhivske dejavnosti, je bilo že tradicionalno v Veliki sejni dvorani ljubljanske Mestne hiše, in sicer v petek, 16. oktobra 2020. Stroge omejitve, ki jih je letos povzročila epidemija nove koronavirusne bolezni (Covid-19), so podelitvi žal vzele slovesen značaj, saj so bili navzoči le nagrajenke in podeljevalci. Slavnostni govornik je bil častni član ADS in Aškerčev nagrajenec iz leta 2010 prof. dr. France Dolinar. Nagrado in priznanji sta podelila predsednik komisije dr. Andrej Nared in predsednik društva Matej Muženič, dogodek pa je povezoval dr. Gregor Jenuš.

dr. Andrej Nared

Skupna fotografija vseh udeležencev podelitve